

Výroční zpráva o činnosti za rok 2001

Zpracovali: **Ing. Zdeněk Rasl**
*zástupce generálního ředitele
pro dokumentaci a dějiny techniky*

Mgr. Miloš Josefovič
náměstek generálního ředitele

Praha, leden 2002
Č.j.: GRM/ /2002

Obsah

	str.
1. Evidence sbírek, péče o sbírky, prezentace	1
A. Akvizice, evidence, katalogizace a inventarizace sbírek	1
B. Péče o sbírky	2
C. Prezentace sbírek	4
2. Ostatní kulturní aktivity	7
3. Návštěvnost muzea	8
4. Činnost pracoviště integrovaného systému ochrany	9
5. Činnost pracoviště zajišťujícího působnost zákona č.71/1994 Sb.	9
6. Vědecká a výzkumná činnost	10
7. Železniční muzeum	14
8. Ekonomika a hospodaření	14
9. Různé	17

Tato zpráva vychází z plánu činnosti NTM na rok 2001, předaného MK v červenci 2000, a detailního plánu činnosti z února 2001, kde jsou jednotlivé úkoly podrobně specifikovány. Členění zprávy odpovídá požadavku MK čj. 15.232/98. Popis čerpá z textu Hodnocení činnosti muzea v 1. pololetí 2001, předaného na MK v červenci 2001, kterou příslušným způsobem doplňuje a zpřesňuje.

1) EVIDENCE SBÍREK, PÉČE O SBÍRKY, PREZENTACE

A) Akvizice, evidence, katalogizace a inventarizace sbírek

Částka používaná k nákupu sbírek, v minulých letech stále klesající, dospěla v r. 2001 vlivem nedostatku finančních prostředků NTM téměř k nule. Pokud jde o akvizice získané z vlastních prostředků, není co uvést, žádný významnější předmět tímto způsobem získán nebyl. Je to alarmující situace, která nemá v posledních desetiletích v NTM obdoby. Je to v rozporu se zakládající listinou organizace.

Z oblasti akvizic nabytých dary, převody a výměnou majetku, patří k nejzajímavějším sbírkovým předmětům automobil Mercedes Benz S600, užívaný v letech 1993 - 2000 prezidentem Havlem, dále fotogrammetrický stereograf Wild, elektrické světelné zdroje - 2603 kusů (zaevidování 1. části staršího sběru ze sbírky ing. Prokopa) a soubor hracích kinetických objektů Svatopluka Krále (60 kusů).

Nedostatek vlastních finančních prostředků byl ve dvou případech kompenzován z fondu ISO MK ČR (150.000 Kč), a to zakoupením sady významných historických geodetických přístrojů a archivu bývalé firmy Stratílek z Vysokého Mýta, vyrábějící hasičskou techniku. V dalším případě šlo o příspěvek sponzora, z něhož byl zakoupen atlas a mapy z přelomu 16. století.

Hlavním programem sbírkotvorné práce v uplynulém roce bylo splnění úkolů vyplývajících ze Zákona o sbírkách č. 122/2000 Sb., jež byly také hlavními úkoly uloženými Národnímu technickému muzeu ze strany MK. Jejich splnění bylo časově i z hlediska organizace práce náročné a vyžádalo si v řadě sbírkových oddělení zavedení zvláštního pracovního režimu. V rámci naplnění zákona č. 122 byla ukončena generální inventarizace sbírek a zpracovány zdůvodněné návrhy na vyrovnání inventarizačních rozdílů tak, aby sbírka NTM mohla být do konce dubna 2002 zapsána v předepsaném programu do CES MK ČR. Šlo o nejrozsáhlejší revizi sbírek za celou dobu trvání muzea, která vedle fyzické kontroly předmětů zahrnuje i veškeré písemné podklady v centrální evidenci a ve sbírkových odděleních (přírůstkové a inventární knihy, inventární karty, nabývací a skartační doklady atd.). Dále byl v souladu s požadavky zákona stanoven vnitřní režim pro zacházení se sbírkou v podobě „Směrnice pro správu trojrozměrných sbírek“ a jejich příloh (depozitární řád, inventarizační řád, badatelský řád, výpůjční a nájemní smlouvy aj.) Ukončení generální revize bylo nezbytnou podmínkou pro další cílenou práci se sbírkami, která se promítne do koncepce rozvoje organizace pro léta 2001 - 2005.

Vedle toho byly pro MK zpracovány podklady pro metodický pokyn pro posuzování předmětů kulturní hodnoty podle zákona č. 71/1994 pro obor vědy a techniky.

Důraz na samotnou inventarizaci a přenos jejích výsledků do všech evidenčních struktur snížil (až na výjimky) výkon v dalších oblastech sbírkotvorné práce (systematická evidence, fotodokumentace, příprava přechodu z AISM na DEMUS), což ale není nijak na překážku pro přenos revidovaných údajů do CES MK. Deficit bude vyrovnán v následujícím období. K masivnímu nárůstu obrazové dokumentace došlo naopak v odd. elektrotechniky uplatněním vysoce strukturované databáze při inventarizaci, kdy digitální snímky předmětů byly součástí vyhodnocovacího procesu. Tato obrazová dokumentace bude k řádné evidenci připojena a vyčíslena až v následujícím roce.

Tíhu bezchybného zpracování masivního počtu výsledků inventarizace do platných dokumentů nese centrální evidence NTM, která byla posílena. Zajistí rovněž přenos konečných dat do centrální evidence sbírek MK. Program CESik pro přenos byl instalován a otestován.

Přechod na nový evidenční systém DEMUS byl pozastaven, neboť nároky na CE se v režimu inventarizace vylučovaly s režimem, který byl pro převod nezbytný. Práce budou obnoveny ve 2. pol. 2002.

Zvýšený výkon podala v uplynulém roce knihovna vlivem účinné pomoci pracovníků CS, kteří přebrali většinu manuálních prací, takže se odborní pracovníci mohli koncentrovat na kvalifikovanou práci. Podle nového knihovnického zákona však v příštích letech čeká generální revize i toto pracoviště, takže bude muset být proto dočasně pro veřejnost uzavřeno (2003).

Zároveň s generální revizí trojrozměrných sbírek proběhla z příkazu archivní správy MV ČR celková inventarizace archivních fondů a sbírek v archivu NTM, který má statut zvláštní důležitosti. Tak jako jiné archivy byl při této celostátní akci po větší část roku archiv NTM pro veřejnost uzavřen. Revidované fondy byly současně zpracovány do jednotného archivního počítačového programu PEvA, jak se podrobněji zmiňujeme v kapitole 6, v odstavci věnovaném podpoře vědecké činnosti. Tam jsou i informace o nových službách knihovny NTM.

Přehledná čísla (zatím nikoli konečná), charakterizující současný stav tvorby a zpracování sbírek, uvádíme i s komentářem na závěr následující kapitoly B.

B) Péče o sbírky

Péče o sbírky je podmíněna stavem depozitářů. Chronické potíže NTM jsou řešitelné jen dostavbou v depozitárním areálu v Čelákovících. Zde došlo k významné změně. Přislíb financování ze strany MK umožnil urychlit projekční práce, které dospěly do fáze definitivní objemové studie a projektové dokumentace pro územní řízení. Stavba má být realizována do r. 2004. Ze stejného zdroje budou zřízeny i depozitáře archivu a architektury a stavitelství v hlavní budově NTM.

V depozitářích v Invalidovně, zatížených opakovanou výpovědí, ukončil jejich majitel (MO - Vojenský ústřední archiv) montáž EZS a EPS, zahájenou v předchozím roce. To bylo spojeno s masivními přesuny sbírek a regálů k uvedení prostor do původního stavu, s čištěním a revizí sbírkových předmětů (2500 m² depozitární plochy). V době vrcholící inventarizace sbírek podle zákona 122/2000 Sb. to bylo značné odčerpání potřebné pracovní kapacity. V Invalidovně proběhlo 2x ošetření prostor proti houbám a plísním.

Vlivem generální inventarizace došlo i v dalších depozitářích ke značné redistribuci sbírek s cílem zlepšit jejich uložení podle nových hledisek. Pokračovaly přesuny knih z archivu Invalidovny a jejich postupné včleňování do hlavní knihovny NTM.

Vybavení depozitářů úložnou a manipulační technikou se nezlepšilo pro nedostatek finančních prostředků, s výjimkou depozitáře map a pořádacího pracoviště archivu dějin techniky, vybavených mobiliářem vyřazeným z jiných organizací, a odprašovací jednotky pro archiv architektury, kterou bylo možné zakoupit ze zvláštního fondu MK (ISO).

V oblasti konzervace došlo díky novému vedení a organizaci dílen k pozitivní změně, a to k programové konzervaci rozměrných sbírkových předmětů (strojů) v Invalidovně a v Čelákovících s cílem jejich přemístění do nového depozitáře v optimálním stavu. Byl odveden značný objem práce (desítky předmětů). Vedle toho byly konzervovány a restaurovány předměty pro expozice a výstavy. Nejvýznamnější akcí v oblasti konzervace a restaurování sbírek je probíhající renovace stylisticky výjimečného automobilu JAWA 750, rozvržená do tří let a zajišťovaná externě z příspěvku sponzora – SKF Praha, a. s. Automobil je unikátem po technické i karosářské stránce a zachoval se jen torzovitým stavu. Restaurování se dočkal i sbírkový předmět s inventárním číslem 1 – obrovitý model cukrovaru z r. 1908, který byl zapůjčen do potravinářské expozice Národního zemědělského

muzea a nákladně renovován z příspěvku cukrovarnického průmyslu. Jinou význačnější akcí byla oprava plátěných potahů letadel zavěšených v dopravní hale.

Pro nedostatek finančních prostředků se nedaří vazba časopisů do knihovny. Časopisy jsou nesvázané již za tři roky, což omezuje jejich studijní využití a vytváří narůstající dluh do budoucna nejen po finanční stránce.

Sbírkotvorná činnost NTM roku 2001 v číslech

- chronologická evidence - celkem 55.601 i.č.¹⁾
 - + 201 fondů architektury
 - přírůstek 773 i.č.²⁾
- systematická evidence - celkem 37.021 i.č.²⁾
 - + 76 fondů architektury
 - přírůstek 4.183 i.č.
- inventarizace - celkem 24.918 i.č.
- skartace – 5.340 i.č.
- fotodokumentace - celkem 27.495 i.č.¹⁾
 - přírůstek 734 i.č.
- konzervace – 1.949³⁾
- restaurování - 75³⁾
- evidence cenných sbírek v programu AISM-POL
 - zaznamenáno celkem 1.887 i.č.
 - obrazový záznam 623 i.č.
 - obrazová dokumentace v programu Mac Art připojena k 408 předmětům⁴⁾
- počet vydaných osvědčení k vývozu – 298
- v expozicích instalováno - 5.198 i.č.
- na výstavách instalováno – 146 i.č.
- jiným institucím zapůjčeno – 1.525 i.č.⁵⁾

POZNÁMKY:

- 1) Pohyb čísel ovlivňují nejen přírůstky, ale i výsledky inventarizací a skartace a to oběma směry. Čísla po r. 2001 ještě nezachycují výsledky celé inventarizace. Ty se v úplnosti projeví až v následujícím roce.
 - 2) Jde o nově nabyté předměty a nově evidované předměty zjištěné při inventarizaci sbírek.
 - 3) V dílnách, v odborných odděleních a externě dohromady.
 - 4) Vkládání obrazové dokumentace do systému Mac Art nepokračuje, neboť není kompatibilní s připravovaným přechodem na DEMUS. Příprava obrazové dokumentace ovšem pokračuje - viz fotodokumentace.
 - 5) Včetně zápůjček trvajících z předchozího roku.
-

V knihovně bylo zpracováno v 2. stupni 520 svazků a zrevidováno 6.000 svazků. Do počítačového programu TINLIB bylo zaneseno 1.325 záznamů. Archiv zpracoval přírůstky o počtu 2.774 položek (fotografie, grafika, firemní tisky, vzpomínky, rukopisy, plány a výkresy). Mediátka získala 53 přírůstky na nových audiovizuálních a datových nosičích.

Fotoateliér zhotovil 4.800 černobílých a 340 barevných fotografií a 670 diapositivů. Knihovna přijala 935 externích badatelů. Počet výpůjček činil 4.814. Rešerší v knihovně bylo zpracováno 320. Služeb mediátiky využili 142 zájemci. V archivu dějin techniky studovali

202 badatelé, v archivu architektury a stavitelství 78 badatelů, ve sbírkových odděleních dohromady 138 badatelů. Celkem tedy v NTM studovalo 1.495 osob (mimo vlastní pracovníky), z toho 86 zahraničních.

Komentář k číslům o sbírkách

Výkony jsou rozdílné od předchozích let, neboť jsou zásadním způsobem ovlivněny generální inventarizací jak ve sbírkových odděleních, tak v archivu dějin techniky. To se promítá např. do čísel o chronologické evidenci, inventarizaci, skartaci (tam jde především o vyrovnání administrativních nesrovnalostí), fotodokumentaci ad. Uzavření archivu ovlivnilo počty badatelů, jejich počet je o něco nižší než v předchozích letech. Potěšitelný je rychlejší postup systematické evidence než chronologické evidence, takže dluh sbírek nezpracovaných ve vyšším informačním stupni je trvale likvidován.

C) Prezentace sbírek

Expozice z vlastních sbírek

Pro nedostatek finančních prostředků se nepodařilo otevřít žádnou novou nebo výrazněji obměnit žádnou stálou expozici muzea. Udělení dotace MK k investičním akcím v NTM pro následující léta (kompenzující restituční ztráty) však dovoluje v rámci stavebních úprav budovy muzea nové expoziční prostory vytvořit. To je v souladu s výsledky dřívějších záměrů muzea, které tuto situaci předjímal. Pro nové expozice jsou zpracovány podklady, takže projekční práce je možné bez odkladu zahájit. Jde o expozice architektury, stavitelství a průmyslového designu (ASD), polygrafie a metalurgie.

Expozice ASD s názvem Dvě století inženýrské práce, pro niž je vyčleněno 800 m², představí vývoj architektonického a stavitelského umění a navazující tvarové kultury v českých zemích od počátku 19. století do konce 20. století. Prozatím je zpracováno úvodní libreto. Pro realizaci expozice po obsahové i ekonomické stránce byl ustaven přípravný výbor, sdružující externí odborníky, zástupce podnikatelských kruhů a muzejníky. Vytvoření expozice má být předstupněm ke zřízení Českého muzea ASD, koncipovaného jako složka NTM. Tendence na ustavení této instituce jsou dlouhodobé, avšak teprve v současné době nabývají určitějších kontur. Problematice bylo věnováno monotematické číslo časopisu Fórum (č. 3/01).

Souběžně byl zpracován záměr na zřízení studijního a dokumentačního centra s malou expozicí ve vlastní vile architekta Otty Rothmayera v Praze-Střešovicích. Záměr vzešel ze vstřícnosti dnešních majitelů tohoto domu.

Pro expozici polygrafie (vývoje psacích a tiskařských technik od nejstarších dob do současnosti) byl externími odborníky dokončen podrobný scénář expozice. Péči polygrafického průmyslu zahájeno restaurování rozměrných strojních exponátů. Na přípravě expozice se podílí Občanské sdružení polygrafů, soustřeďující jednotlivce i finance této profesní skupiny.

Expozice metalurgie, vyžadující aktualizaci a rozšíření, je scénáristicky připravena a její výstavba může být zahájena.

Z dílčích úprav ve stávajících expozicích muzea nutno připomenout novou instalaci fonografů a válečkových diktafonů v návaznosti na již dokončenou instalaci gramofonů v expozici akustiky a také nový výběr úhломěrných přístrojů, vystavený v expozici kartografie a geodzie. Nelze opomenout ani stálou údržbu interaktivních exponátů v expozici

měření času, foto-kino, akustika a telekomunikace. Novinky v tomto směru zmiňujeme na jiném místě výroční zprávy.

Vedle toho bylo zpracováno libreto pro stálou expozici časomíry pro MÚ Šternberk, která má nahradit dříve známé Muzeum hodin, zrušené výpovědí z objektu šternberského zámku.

Výstavy z vlastních sbírek

Z vlastních fondů byly připraveny 3 výstavy. První z nich, „Závodní motocykly“, soustředila obsáhlý a ucelený soubor těchto jedinečných strojů z celého období jejich historie, čítající více než 50 exemplářů, doplněný bohatou dokumentací. Podobná kolekce ještě nikdy nebyla vystavena a sestavit ji převážně ze zápůjček od soukromých majitelů nebylo snadné. Druhou vlastní instalací byla výstava „150 let Pražsko - drážďanské dráhy“, uspořádaná postupně u příležitosti oslav této dějinné události v Děčíně, NTM a v Dopravním muzeu v Drážďanech. Třetí akcí bylo obnovení výstavy „Osobnosti české vědy a techniky“ na schodišti muzea, vyhledávané školními skupinami.

Mimo NTM bylo reinstalováno 5 našich výstav, a to „Automobily Pražského hradu“ jako součást výstavy Století motorismu na brněnském Autosalonu, dále „12 let poté“ (průmyslová architektura) v rámci stavebního veletrhu FOR ARCH a pak při 1. Bienale technických památek v Ekotechnickém muzeu a dále výstavy „Antonín Engel“ v muzeu v Poděbradech, „St. Lachman“ v Ústí n. Labem a „F. Crhák“ ve Zlíně.

Sbírkové předměty ze sbírek NTM podstatně ucelily i 2 přejeté zahraniční výstavy, a to „Meteorologii“ ze Slovenského technického muzea v Košicích a „Otto von Guericke“ z Magdeburku.

V rámci připomínky jubileí z dějin věd a techniky byly ve vstupní hale NTM instalovány výstavy F. Anýž, V. Obrtel, 150 let Pražsko - drážďanské dráhy, J. Kranner, R. Vrbna a G. Pattchet.

NTM spolupracovalo na mnoha cizích prezentačních akcích. Své exponáty zapůjčilo, příp. se i podílelo na zpracování scénářů a katalogů pro dalších 25 výstav v České republice a v zahraničí, z nichž vyjímáme:

- 10 století architektury (podstatná část architektonických sbírek a automobil Tatra 87 s náročnou přepravou k instalaci v Rothmayerově sálu Pražského hradu);
- Sláva barokní Čechie (NG Praha);
- Jan Kotěra (podstatná část architektonických sbírek – Obecní dům);
- Život v barokní Praze (Muzeum hl. města Prahy);
- Expozice peněžnictví (ČNB Praha);
- Zrození metropole (Los Angeles a Vídeň);
- Bionika (LM Mannheim);
- Hra a princip (Terst);
- Terrae incognitae (NM Praha);
- Interkamera (Praha);
- Židovské Brno (Praha);
- I stěny mají uši (MV Praha);
- Prodaná nevěsta (MH Praha);
- Hvězdárny a planetária (Praha);

- Veteransalon (Praha);
- Obchod a reklama (Nymburk);
- Josef Hlávka a Lužany (Přeštice);
- Rozhlasové přijímače (Rokycany);
- Aktuální nekonečno (Galerie hl. m. Prahy).

Scenáristicky se připravovaly vlastní výstavy pro další období, a to Průmyslový design IV (90. léta), Polarografie 2000 (k mezinárodní konferenci k 80. výročí objevu zahajované v NTM v 6/02) a Laboratorní přístroje (spolu s VŠCHT – realizace odložena na r. 2003).

Účinnou prezentací sbírek bylo rovněž 119 výjezdů našich historických vozidel, pořádaných ve spolupráci s jejich vypůjčiteli z řad ČD a železničních sdružení, zajišťujících i smluvně údržbu našich strojů.

Ostatní výstavy

Výstavní činnost za rok 2001 – převzaté výstavy jiných institucí a autorů:

- 1) Eliška Schmidtová - obrazy, Jan Jelen - skleněné plastiky (autorská výstava), od 5. do 28. ledna 2001;
- 2) Nikola Tesla a Praha (výstavu zapůjčilo Bělehradské Muzeum Nikoly Tesly), od 12. ledna do 1. února 2001;
- 3) Pour le plaisir – obrazy (Zuzana Hulka, Alix Le Meleder, Luc Rigal, výstava umělců z Francie), od 7. února do 4. března 2001;
- 4) Dřevo v pohybu (výstava dřevěných pokladniček designéra Svatopluka Krále a realizátora Františka Kolínského), od 13. února do 22. dubna 2001;
- 5) Antonín Kroča: Z tvorby 2000 (autorská výstava obrazů), od 8. března do 1. dubna 2001;
- 6) Současný francouzský plakát (výstava jedenácti významných osobností současné francouzské grafiky), od 12. března do 1. dubna;
- 7) Ludvík Feller: Souvislosti (plošná a prostorová díla, výstava věnována památce filmového režiséra Dobroslava Zborníka), od 6. do 26. dubna 2001;
- 8) Antonín Štreit: Černá hora 94 (autorská výstava fotografií), od 5. do 29. dubna 2001;
- 9) Mezi dveřmi a oknem (grafické ztvárnění básně francouzského autora Jean Tardieu studenty architektury pod vedením doc. Severové), od 10. dubna do 6. května 2001;
- 10) Okolo znaku - Polská konkrétní poezie a konceptuální umění (výstava ve spolupráci s Polským institutem v Praze), od 3. do 27. května 2001;
- 11) Otto von Guericke 1602 – 1686, (výstava o významné osobnosti vynálezce, zapůjčeno Guericke společností v Magdeburgu), od 22. května do 24. června 2001;
- 12) Zoja Villalobos - Popovic: Je a není (autorská výtvarná výstava), od 5. do 28. června 2001;
- 13) Antonín Bečvář – astronom, který miloval mraky (výstava fotografií), od 29. července do 2. září 2001;
- 14) Z jiného světa (fotografická výstava Markéty a Miroslava Konvalinových ve spolupráci s Radiožurnálem ČR 1), od 7. června do 29. července 2001;
- 15) Výlet do fantazie (V. ročník soutěže dětských kreseb „Malujeme po síti“), od 12. června do 29. července 2001;
- 16) Ellen K. Levy - Sdílené premisy: Adaptace/Inovace (výstava obrazů umělkyně z USA), od 29. června do 2. září 2001;

- 17) Radka a Vlastimil Vodákovi – textil, (výstava textilních výtvarníků), od 4. do 29. července 2001;
- 18) Stanislav Lachman (Tvorba průmyslového designéra u příležitosti jeho 80. narozenin), od 7. srpna do 23. září 2001;
- 19) Meteorologie - historie a současnost meteorologických měření (výstava převzatá ze Slovenského technického muzea v Košicích), od 8. srpna do 30. září 2001;
- 20) Petr Fischerbauer - Ledová tříšť (výstava obrazů německého malíře, inspirovaných stejnojmenným románem české spisovatelky Libuše Moníkové), od 3. září do 4. října 2001;
- 21) Poselství plakátu (výstava plakátů předních grafiků z ČR a ze zahraničí), od 12. září do 28. října 2001;
- 22) Stanislav Libenský a jeho škola (výstava děl současných českých sklářských umělců), od 9. října do 4. listopadu 2001;
- 23) Když se z energie stává hmota (putovní výstava CERN - Evropské laboratoře pro jaderný výzkum z oblasti fyziky elementárních částic), od 9. listopadu 2001 do 24. února 2002.

Spolupráce se sdělovacími prostředky

Sbírký NTM se v tomto roce uplatnily v mnoha zábavných a naučných pořadech rozhlasu a televize, které byly s jejich uplatněním natočeny, a přispěly tak k popularizaci historie techniky i NTM. V řadě pořadů vystoupili i pracovníci muzea. Rovněž v tisku vyšly desítky popularizačních článků, své stálé rubriky mělo NTM v časopisech Věda, technika a my, Metrologie, Advanced Foto & Video a Test.

Odborné články zmiňujeme v kapitole Věda a výzkum.

Ediční činnost

Posláním edičního referátu NTM je jednat zabezpečit výstup vědeckému výzkumu, který je v NTM organizován, jednak přispívat k popularizaci ústavu vydáváním doprovodných materiálů k pořádaným akcím.

Publikační činnost – Rozpravy NTM:

- 168. 400 let knihařských spolků - historické a moderní knihařství
- 169. Motocykly Čechie - Böhmerland
- 170. Dějiny vědy a techniky 8
- 172. Z dějin hutnictví 30

-

Publikační činnost - ostatní:

- katalog k výstavě Pour le plaisir
- katalog k výstavě Závodní motocykly
- pexeso, exponáty NTM (ve spolupráci s Poštovní spořitelnou)

Po celý rok probíhaly průběžné textové korektury publikačních výstupů NTM, popisek k výstavám a dalších textů.

2) OSTATNÍ KULTURNÍ AKTIVITY

V rámci programové činnosti prezentačního oddělení byly uskutečněny desítky akcí. Průběžně byla zajišťována průvodcovská služba pro školy, turistické skupiny a individuální návštěvníky v českém, německém, anglickém a francouzském jazyce. Významným rozšířením služeb bylo zavedení služby tzv. audioprůvodce v anglickém jazyce a zprovoznění informačního centra ve vestibulu hlavní budovy.

Vlastní programová činnost se zaměřovala zejména na odborné a výchovné programy pro školy, přednáškové cykly pro odbornou veřejnost a na pořádání vědeckých symposií a seminářů. V průběhu roku 2001 bylo celkem realizováno na 39 odborných přednášek, 19 symposií a seminářů, 96 dalších akcí a 23 vernisáže. Všechny tyto akce navštívilo odhadem na 15.100 osob.

Mezi nejvýznamnější akce je možno zařadit:

- Nikola Tesla – komponovaný doprovodný program k výstavě určen pro základní a střední školy. Program navštívilo 27 tříd základních škol a 13 skupin z gymnázií a středních odborných škol (leden);
- Astronomická poznávání – komponovaný program k výstavě Štěpána Kováře „Místa astronomické vzdělanosti 1918 – 1945“. Určeno pro školní skupiny, celkem 16 tříd ZŠ (únor);
- Měsíc Frankofonie – v rámci celostátní akce jsme připravili v NTM následující programy (březen):
 - Provence – architektura mnoha století – přednáška
 - Toulouse – architektura a technické zajímavosti – beseda s promítáním diapositivů
 - Francouzské ocelové železniční mostní konstrukce, technická a estetická řešení, komponovaný program;
- Mezinárodní den muzeí – na téma „Most z minulosti do budoucnosti“, víkendový komponovaný program připomínající základní poslání NTM (květen);
- LEGO – dlouhodobá interaktivní prezentace nového produktu firmy LEGO a počítačů COMPAQ (květen až prosinec);
- Cesta k dobré věci – víkendová propagační akce konaná v areálu Stromovky v rámci programu za zachování Šlechtovy restaurace. NTM se prezentovalo formou autorského čtení sci-fi povídky s tematikou technika v budoucnosti a stánkem s propagujícím činnost muzea (květen);
- Cyklus šesti besed s novináři a zahraničními redaktory ČRo o životě v exotických zemích třetího světa (Jazairiová, Tureček, Voldán, Janev, Konvalina, Fridrich, např. Tchajwan, Blízký Východ, Japonsko, Egypt apod.) k výstavě „Z jiného světa“ (červen – červenec);
- „Balonem do nového školního roku“ - doprovodný program k výstavě Meteorologie komentovaná prohlídka výstavy, kviz, promítání filmů, vzlet horkovzdušného balónu (září);
- 18th International Meeting of Image et Science – přednášky „Věda, technika a skepticismus“ (Ing. Ivo Janoušek, CSc.), „Mezi hypotetičností a skepticismem v empirických vědách“ (Doc. B. Fajkus, CSc.), (říjen);
- MINICON - víkendové setkání příznivců sci-fi literatury (listopad);
- Vánoční dílna s Merkurem - během prvního a druhého adventního víkendu, akce spojená s interaktivní prezentací známé technické stavebnice (prosinec);

- CERN - komentované prohlídky výstavy a besedy k týkající se tohoto mezinárodní vědeckého centra s účastí ČR (prosinec).

Na úseku propagace byly plněny úkoly zejména formou průběžného kontaktu se všemi významnými institucemi a sdělovacími prostředky, bylo vydáno a rozesláno velké množství pozvánek a tiskových informací. Trvalá pozornost byla i v roce 2001 věnována propagaci NTM formou placené reklamy zejména v publikacích určených turistům a ostatním návštěvníkům Prahy, mimo jiné systematickou distribucí propagačních letáků ve většině pražských hotelů apod. Významná byla propagace výstav Stanislav Libenský a jeho škola, CERN a Závodní motocykly.

3) NÁVŠTĚVNOST MUZEA

V roce 2001 navštívili NTM celkem 153.344 platící návštěvníci. To je oproti roku 2000 méně o cca 12.000 osob. Při započítání všech návštěvníků vernisáží a ostatních akcí s volným vstupem (včetně osob, které navštíví muzeum vždy odpoledne první pátek v měsíci, kdy je vstup do muzea zdarma) je možné celkovou roční návštěvnost stanovit na počet cca 185.200 osob.

Jak vyplývá z tabulky, porovnávající počty platících návštěvníků muzea v letech 1991 až 2001, udržuje se návštěvnost v uplynulých jedenácti letech na vyrovnané úrovni s mírně stoupající tendencí.

Průměrná roční návštěvnost v letech 1991- 2001 (platící návštěvníci)										
1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
124.563	131.698	135.097	141.736	163.945	146.629	162.507	140.266	146.217	165.317	153.344
Průměrná roční návštěvnost v období 1991/2001 činí 146.483 osob										

Návštěvnost NTM v roce 2001						
	Platící návštěvníci				Neplatící cca.odhad	Celkem Cca.zaokr.
	Dospělí	Děti	Ostatní	Celkem		
Leden	4.006	4.138	364	8.508	1.900	10.400
Únor	4.671	5.428	805	10.904	2.400	13.300
Březen	6.227	9.347	611	16.185	3.200	19.400
Duben	6.418	9.894	479	16.791	2.700	19.500
Květen	4.271	9.920	485	14.676	3.900	18.600
Červen	4.429	10.867	369	15.665	3.500	19.100
Červenec	6.378	4.741	655	11.774	1.600	13.400
Srpen	7.438	5.741	623	13.802	1.100	14.900
Září	4.783	5.523	327	10.633	1.800	12.400
Říjen	7.244	4.256	529	12.029	3.000	15.000
Listopad	4.377	6.463	894	11.734	2.700	14.400
Prosinec	4.109	5.529	1.005	10.643	4.100	14.700

Celkem	64.351	81.847	7.146	153.344	31.900	185.200
---------------	---------------	---------------	--------------	----------------	---------------	----------------

4) ČINNOST PRACOVIŠTĚ INTEGROVANÉHO SYSTÉMU OCHRANY

O činnosti pracoviště ISO ve vztahu ke sbírkovému fondu informujeme v 1. kapitole této výroční zprávy. Z hlediska ochrany objektů byla přidělena mimořádná dotace ve výši 0,15 mil. Kč na výměnu části nejstarších a již opotřebovaných čidel EZS v hlavní budově. S ohledem na stále se zvětšující nedostatek finančních prostředků byly jinak prováděny na EZS a EPS pouze nezbytné udržovací práce

5) ČINNOST PRACOVIŠTĚ ZAJIŠTJÍCÍHO PŮSOBNOST ZÁKONA č.71/1994 Sb.

NTM v průběhu roku 2001 vydalo celkem 298 osvědčení k vývozu podle zákona č.71/1994 Sb. Návrh na prohlášení předmětu za kulturní památku nebyl v tomto roce podán žádný.

6) VĚDECKÁ, VÝZKUMNÁ A DOKUMENTAČNÍ ČINNOST

V předchozím roce byl ukončen hlavní vědecký úkol NTM v podobě Studií o technice v českých zemích 1945 - 1992. Toto dílo v rozsahu 4.288 normostran textu a 1.399 obrázků, zpracované za účasti více než 200 badatelů, navazuje na starší stejnojmenné svazky zahrnující období vývoje české techniky v letech 1800 - 1945, již dříve zpracované a vydané v NTM. Studie o technice 1945 - 1992 byly v tomto roce doplněny o resumé a jejich cizojazyčné překlady. Text i obrazový doprovod byl redakčně zpracován do elektronické podoby dle požadavku vydavatele a předán do tisku. Dílo vyjde nakladatelským způsobem v r. 2003. Tím se završí více než třicetileté úsilí Národního technického muzea o zpracování oborově pojatých dějin české techniky od průmyslové revoluce až do současnosti. Zároveň se tím otevírá cesta k jejich syntéze.

Syntetické zpracování v podobě projektu „Komparace dějin české techniky se světovým vývojem“ je v rámci institucionálního financování VaV hlavním badatelským úkolem NTM na příští léta. Úkol je ve stádiu diskuse koncepce díla a formování autorského kolektivu. To je vzhledem k zaměření práce obtížnější, než tomu bylo u předchozí etapy výzkumu.

Lexikon osobností vědy a techniky, zpracovaný za vedení NTM v rámci mezinárodního projektu Unie středoevropských technických muzeí, byl doplněn o další hesla z Chorvatska a Maďarska. Dokončené dílo je předáno do Technického muzea ve Vídni, chybí však prostředky na jazykovou redakci německého textu a vytištění. Žádost o podporu z Visegradského fondu nebyla schválena a přes veškerou snahu nebyly zatím nalezeny prostředky z jiných zdrojů.

Z účelových prostředků pro vědu a výzkum MK byly podpořeny celkem čtyři projekty, a to:

- 1) Katalog automobilních sbírek;
- 2) Katalog sbírky průmyslového designu, 4. a 5. díl;
- 3) Katalog díla architekta Gočára;
- 4) Digitalizace katalogu knihovny.

První dva katalogy jsou ve stavu dílčího rozpracování, třetí je dokončen a stojí před závěrečnou oponenturou. Přidělené prostředky je možné využít jen pro zpracování úkolů, nikoliv pro knižní publikaci jejich výsledků, což je v případě katalogů zvláště problematické. Zveřejnění katalogů tiskem je pro prezentaci muzejních sbírek zásadní.

O grantu digitalizace katalogu knihovny se zmíníme níže v rámci stati věnované podpoře a organizaci vědní činnosti.

Pokračovala spolupráce se SÚPP při řešení projektu Výzkum industriálních objektů a areálů, který byl v uplynulém roce ukončen. Zamýšlené pokračování další etapou s podporou MK se odkládá z důvodů uvedených v následujícím odstavci.

V rámci rozvoje badatelské činnosti NTM byly do vyhlášeného výběrového řízení MK k podpoře výzkumu přihlášeny čtyři další projekty, a to Elektronický archiv osobností české techniky, Vědecké zpracování cukrovarnických sbírek, Katalog expozice architektury, stavitelství a průmyslového designu a Konstruktérské dílo J. Zemana. MK později pro nedostatek financí výběrové řízení stáhlo a o eventuální podpoře se nerozhodovalo.

Společně s TM Košice byl podán projekt do Česko-Slovenského grantového programu „Československý průmyslový design 1945 - 1992“, který je ve schvalovacím řízení.

Jiných sedm projektů bylo zpracováno s výhledem podpory z 5. programu EU. Tento program spočívá na součinnosti členských a přidružených zemí Evropské unie. S tím cílem byly projekty s výzvou ke spolupráci rozeslány na mnoho desítek technických muzeí v celé Evropě, žel bez dostatečné odezvy z těchto organizací. Šlo o projekty, v nichž se ve všech případech předpokládalo digitální zpracování shromážděných informací na CD ROM (příp. také knižní vydání), jmenovitě o temata: Technická muzea se představují, Multimediální encyklopedie evropských sbírek k dějinám vědy a techniky, Technický výkres 1800 - 1850, Životní styl podnikatelských vrstev 1850 - 1914, Vznik průmyslové krajiny v Evropě ve svědectví výtvarného umění a fotografie, Počátky letectví z technického a sociálního hlediska 1900-1910 a Databáze střeoevropské architektury, stavitelství a designu 1800 - 2000.

Do dalšího programu EU Culture 2000 byl podán společný projekt se Švédskem, Polskem, Itálií a Velkou Británií „Science and World View“, který se týká pěti evropských měst pečujících o odkaz významných renesančních astronomů a přírodovědců (Brahe, Kopernik, Galilei, Newton a Kepler). Projekt byl přijat a jeho zpracování v r. 2002 započne.

Jiný mezinárodní projekt do programu Culture 2000 „Věda a technika ve střední Evropě“ (koordinátor TM Budapest) byl rozpracován, ale podání bylo prozatím odloženo.

V rámci interního výzkumu, vycházejícího z potřeb jednotlivých oddělení, byl dokončen pracovní katalog neelektrického osvětlení a rozpracován pracovní katalog hornických modelů. Dále se připravoval Slovník jmenných názvů z oboru chemie (podle osobností, které daly svá jména chemickým reakcím, sloučeninám a zařízením) a pokračovalo se na studii Česká umělecká litina v 19. století. Byly zpracovány rovněž studie na téma „Technika, věda a skepticismus“ a „Technická kultura“ spolu s rozpracováním dalších témat pro širší dílo k dějinám filozofie vědy a techniky (pro plán roku 2002).

Vedle toho byla zpracována a otištěna řada článků a studií, které budou vykázaný v rámci celostátního registru informací o výsledcích vědy a výzkumu RIV. V předchozím roce činil počet publikací pracovníků NTM v kategorii RIV 27, v ostatní pak 45, celkem tedy 72 tituly. Soupis publikací za r. 2001 bude připojen k této zprávě po zpracování registru v 4/02.

V oblasti organizace a podpory vědní činnosti je nutno se nejprve zmínit o knihovně, kde došlo díky grantu MK z programu CEP 2001 k online zpřístupnění katalogu NTM, a to prozatím pro přírůstky od r. 1993. Úkol pokračuje. Knihovna NTM je jednou ze tří muzejních knihoven v ČR, které jsou tímto způsobem již informačně dostupné. Zároveň pokročilo budování bibliografického katalogu pro dějiny věd v českých zemích v centrálním

elektronickém katalogu a počítačové zpracování fondu v programu TINLIB včetně tisku katalogizačních lístků.

Vedle informačního počítačového servisu EBSCO, k němuž se knihovna připojila v předchozím roce, se nyní napojila ještě na systém PROQUEST 5000, který rovněž umožňuje orientaci v zahraničním tisku všem oddělením NTM i veřejnosti prostřednictvím PC.

Z příspěvku MK byl v rámci projektu „Integrace nových technologií do fondu knihovny“ propojen katalog mediatéky s katalogem knihovny v prostředí knihovnického systému T-Series.

Rovněž v archivu byly revidované archivní fondy zpracovány v celostátním počítačovém programu PEvA, což je v archivnictví projekt srovnatelný s CES MK v oblasti trojrozměrných sbírek. Zároveň byly digitalizovány nejfrekventovanější firemní tisky; 25 CD s těmito informacemi je nyní ke studiu v mediatéce muzea.

Pokud jde o organizaci symposií, konferencí a seminářů, uskutečnilo se v NTM jedno mezinárodní setkání a devět monotematických seminářů z dějin věd a techniky, jichž se zúčastnilo asi 500 osob. Byly to:

- Valné shromáždění Unie středoevropských technických muzeí (MUT), spojené s konferencí věnovanou nemovitým technickým památkám a doprovázenou výstavou průmyslové architektury NTM;
- seminář pro vyučující dějinám věd a techniky;
- seminář z dějin geodézie a kartografie;
- seminář z dějin chemie (ve spolupráci se SPCH);
- seminář z dějin hornictví;
- seminář z dějin hutnictví;
- seminář z dějin rozhlasové a televizní techniky;
- seminář k provozu historických kolejových vozidel;
- seminář k ochraně autorských práv a průmyslových vzorů v oblasti designu;
- seminář z dějin průmyslového designu (ve spolupráci s Designcentrem).

Vedle toho bylo NTM (resp. jeho Sekce ochrany průmyslového dědictví) spolu se ČKAIT a SÚPP hlavním organizátorem 1. Bienale technických památek, třídní celostátní akce konané pod záštitou ministra kultury Pavla Dostála v Ekotechnickém muzeu a zaměřené k ochraně průmyslové architektury, ať už cestou muzealizace nebo konverze. Součástí byla i repríza výstava NTM „12 let poté“ věnovaná stejnému tematu. Přednesené referáty vyšly v monotematickém čísle časopisu Forum (č. 4/01).

V rámci mezinárodních aktivit byly uspořádány workshopy na téma „Doubt“ (skepticismus ve vědě) a „Genetika“ se zapojením jak významných představitelů čs. vědy, tak pracovníků muzea.

Pracovníci NTM proslovili desítky referátů na odborných konferencích a přednáškách včetně vysokoškolských (např. na ČVUT zajišťovali přednášky Dějiny techniky, na UK Gnoseologie masové komunikace a Základy logického myšlení, na PF UK Dějiny matematiky, na TU Liberec Dějiny průmyslového designu). Přednášeli rovněž Dějiny techniky a technické muzejnictví v letním semestru bakalářského studia VOŠIS (15 přednášejících). Pro pracovníky NTM běžel cyklus přednášek generálního ředitele NTM Gnoseologie. Z referátů a přednášek pracovníků NTM vyjímáme vystoupení v zahraničí a na zahraničních konferencích v ČR:

- Towards Future: New Role of Museums of Technology (CIMUSET Barcelona);
- organizace symposia „Opoždování vědeckého a technického vývoje“ v rámci XXI. mezinárodního kongresu vědy, sekce výuky dějin vědy a techniky (Mexiko City) a referát „K rozšíření učitelského poslání“;
- Problematika železničních muzeí ve městě (Mexiko City);
- 160 let paroplavby mezi Prahou a Drážďany (GKTG Brementhaven);
- Nautické motivy na průmyslových a obytných stavbách. (GKTG Brementhaven);
- Nemovité technické památky v ČR (MUT Praha);
- Průmyslová architektura na výstavě NTM (MUT Praha);
- Dvůr Ferdinanda V. v Praze (Ústav dějin umění AV ČR + Österreichische Akademie der Wissenschaften Wien);
- Česká účast na mezinárodním historickém sjezdu ve Varšavě v r. 1933 a její následky (AV ČR, seminář Česko-polské vztahy, vědecké styky v 19. a 20. století);

Pozn.: Na konferenci Gesprächskreis Technikgeschichte (německy mluvící historici techniky) v Brementhaven bylo projednáno a schváleno konání této konference do NTM v Praze v květnu 2002.

K dokumentačním aktivitám patří i činnost multimediálního studia NTM. V uplynulém roce pokračovalo natáčení dokumentárních filmů o pražské potrubní poště, první elektrické železnici Tábor-Bechyně a materiálu pro videokroniku 2001. Dokončeny byly videokroniky NTM 1999 a 2000 a zpracován videošot pro muzeum N. Tesly v Bělehradě. Namísto plánovaného filmu (z důvodu prolongace vyhledávání archivních materiálů) byl vyroben dokument „Gočárův projekt“, který popisuje stavbu kostela v Praze – Vršovicích. Tento film obdržel v ostré mezinárodní konkurenci na MFF Techfilm 2001 v Hradci Králové cenu primátora města.

Multimediální studio zajišťuje spolehlivý chod záznamových a informačních technologií v NTM, jejich aktualizaci a údržbu. Významnou částí jeho činnosti je postupná výstavba a následná správa lokální počítačové sítě, údržby hardware a software na všech počítačích a serverech a dozor nad jejich provozem (včetně technické podpory uživatelů). V r. 2001 mj. provedli pracovníci MMS propojení elektronického katalogu mediátéky s katalogem knihovny, zprovoznili www serveru [http:// knihovna.ntm.cz](http://knihovna.ntm.cz), dokončili novou grafickou podobu www stránek NTM včetně nové multimediální části www prezentace, dále realizovali opravu a doplnění multimediálního programu v expozici historie telekomunikací, instalaci programu PEvA v prostředí sítě NTM a pokračovali v implementaci techniky předané z OIRT do vlastního studiového komplexu.

O aplikaci moderní techniky do práce muzea se zasloužilo i oddělení akustiky, které mj. zajistilo:

- interaktivní videokonferenci v expozici telekomunikací;
- rekonstrukci a zprovoznění pěti interaktivních exponátů v expozici akustiky;
- naučný program „Vlastnosti zvuku“ na počítačích poskytnutých společností Hewlett Packard;
- multimediální program do expozice telekomunikací;
- automatický ozvučovací systém pro výstavu „Oživlé dřevo“;
- instalaci programu AISM na nových počítačích;

- alternativní servisní počítačové služby a konzultace.

S dokumentací a odbornou činností souvisí i metodická pomoc a spolupráce s jinými subjekty, z nichž vyjímáme:

- posudky nemovitých technických památek, zvláště z hlediska dochovaného technologického a strojního vybavení. Dominovala problematika Vítkovic, tzn. stanovení rozsahu a vymezení památkové ochrany tamního hutního komplexu v souvislosti s ukončením provozu řady jeho výrobních celků. Zástupce NTM pracuje v komisi pro technické památky Odboru památkové péče MK ČR;
- posudky externích sbírkových fondů technického zaměření před jejich zápisem do CES MK ČR;
- konzultační pomoc k technicky orientovaným sbírkám jiných muzeí;
- činnost v komisích grantových agentur a poradních orgánech MK ČR, v redakčních radách aj. tematicky příbuzných institucích, v muzeologické komisi AMG aj.;
- vedení doktorských disertací a diplomových prací a praktikantů v NTM;
- činnost v hodnotitelských komisích pro udělování prestižních cen za inovovanou techniku: Zlatý amper, Křišťálový disk (INVEX), cena ISTEP (EU) aj.;
- agenda vývozu historických technických předmětů (cca 300 posudků);
- mezinárodní spolupráce s řadou technických muzeí a science center projevující se zastoupením NTM v řadě mezinárodních odborných muzejních organizací a v jejich komitétách, včetně funkcí v exekutivních a řídicích výborech (ICOM, CIMUSET, IATM, ECSITE, IUHPS, DHS, MUT aj.)

7) ŽELEZNIČNÍ MUZEUM

V návaznosti na Usnesení vlády České republiky z konce roku 2000 o zřízení Železničního muzea jako nového odboru Národního technického muzea ve vybraných objektech Lokomotivního depa Českých drah, s. o. - Praha Masarykovo nádraží byl zahájen proces předávání práva hospodaření s tímto majetkem státu z Českých drah, s. o. na Národní technické muzeum v Praze. Uvedený objekt byl k naznačenému účelu zvolen záměrně. Dnešní lokomotivní depo Praha Masarykovo nádraží tvoří spolu s nádražní budovou významný soubor cenných historických staveb Dráhy olomoucko-pražské z roku 1845, který byl již dříve prohlášen za kulturní památku.

Protože již počátkem roku 2001 byl areál depa Českými drahami postupně opouštěn, bylo nezbytné co nejvíce urychlit proces předávání práva hospodaření s tímto majetkem státu, aby nedošlo k jeho zbytečnému poškození. Cílem všech těchto snah bylo co nejdříve objekt převzít a začít upravovat pro účely Železničního muzea NTM. Generální ředitelství Českých drah, v jehož kompetenci bylo převod realizovat, však v tomto směru nevyvíjel i přes četné urgencye patřičnou aktivitu. Teprve v polovině roku byly z iniciativy NTM a Stavební správy Českých drah zahájeny kroky k urychlení realizace převodu.

Základním problémem, který převod stále komplikuje, je zajištění a jasné deklarování vedení příjezdové komunikace, přístupové cesty pro pěší a přiměřeného parkoviště pro návštěvníky muzea, požadované vyhláškami hl. města Prahy a Ministerstva pro místní rozvoj o obecných technických požadavcích na výstavbu. Teprve v samém závěru roku byl ze strany GR ČD vypracován návrh smlouvy a předložen k připomínkování. Skutečné převzetí areálu pro zřízení Železničního muzea NTM se tak vinou ČD přesunulo na počátek roku 2002.

8) EKONOMIKA A HOSPODAŘENÍ

Ekonomika

Celková provozní dotace (31.264 mil. Kč, včetně grantů a účelových dotací) byla ve srovnání s rokem 2000 nižší o 0,63 mil. Kč, celkové náklady na činnost vzrostly oproti roku 2000 o cca 1,12 mil. Kč (celkem 43,99 mil. Kč). Tento nárůst se týkal výhradně mzdových nákladů, které meziročně stouply o 2,47 mil. Kč. Provozní výdaje ve všech položkách naopak ve srovnání s rokem 2001 poklesly o celkově o více než 2,5 mil. Kč. Zásluhou úsporných opatření ukončilo NTM rok 2001 s celkovou účetní ztrátou ve výši 0,23 mil. Kč. V této souvislosti je nezbytné zdůraznit, že NTM uzavřelo uplynulý rok bez jakýkoliv vnějších dluhů nebo neuhrazených závazků a ke dni účetní závěrky (15. 1. 2002) nemělo jedinou nezaplacenou pohledávku.

Z výše uvedeného vyplývá, že podmínky pro činnost se v roce 2001 z ekonomického hlediska velmi výrazně zhoršily. S ohledem na nárůst tarifních mezd od ledna 2001 došlo ještě k výraznějšímu poklesu v oblasti provozních prostředků, kdy po oddělení účelových dotací na granty a další projekty zbyla na zajišťování běžného celoročního provozu v oblasti věcných nákladů částka 5,6 mil. Kč, tj. měsíčně 0,4 mil. Kč. Na změnu celkového stavu již nemělo významný vliv přidělení některých mimořádných finančních příspěvků, zejména poskytnutí účelové dotace ve výši 0,15 mil. Kč na nákup sbírkových předmětů, dotace na údržbu EZS v hlavní budově ve výši 0,15 mil. Kč a 0,07 mil. Kč na nákup digitálního fotoaparátu, fotoaparátu 35 mm a skeneru na diapositivu.

Naopak v oblasti mezd bylo vyplaceno o 1,39 mil. Kč více než v roce 2001 (celkem 16,033 mil. Kč). Průměrný počet zaměstnanců NTM činil ve sledovaném roce 146/121 osob (fyzický stav/přepočtený stav). Zde oproti roku 2000 došlo k celkovému poklesu o 1/4 (fyzický stav/přepočtený stav). Průměrná měsíční mzda v NTM činila v roce 2000 celkem 11.043,- Kč, což představuje meziroční nárůst cca 1.300,- Kč.

Celkové náklady na nákup sbírkových předmětů dosáhly částky 0,25 mil. Kč díky již zmiňované dotaci MK ČR ve výši 0,15 mil. Kč.

Celkové vybrané vstupné bylo oproti roku 2000 vyšší o 0,51 mil. Kč, celkem činilo 5.99 mil. Kč.

Výpis hlavních účetních položek z uzávěrky za období leden až prosinec 2001

Spotřeba celkem	2.183.992,-Kč
• z toho spotřeba PHM	173.307,-
• z toho materiál na výstavy	13.604,-
• z toho knihy a publikace	182.808,-
• z toho drobný hmotný materiál	810.158,-
• z toho ostatní materiál	932.961,-
• z toho materiál na opravy budov	4.340,-

- atd.

Energie celkem	2.777.837,-Kč
• z toho elektřina	1.222.091,-
• z toho teplo	1.464.286,-
• z toho plyn	17.911,-
• z toho vodné	73.548,-

Nákup sbírkových předmětů	258.258,-Kč
----------------------------------	--------------------

Opravy celkem	1.787.024,-Kč
• z toho opravy exponátů	314.385,-
• z toho opravy expozice	83.420,-
• z toho opravy ostatní	459.890,-
• z toho opravy budova	929.328,-

Cestovné celkem	429.244,-Kč
• z toho cestovné tuzemské	114.006,-
• z toho cestovné zahraniční	288.952,-
• z toho jízdné MHD	15.939,-
• atd.	

Služby celkem	7.809.876,-Kč
• z toho poštovné	131.211,-
• z toho přepravné výstavy	32.860,-
• z toho přepravné ostatní	10.361,-
• z toho výstavy	193.055,-
• z toho telefony	575.810,-
• z toho úklid	1.413.320,-
• z toho školení	46.908,-
• z toho překlady, rozmnožování	99.941,-
• z toho propagace	712.821,-
• z toho střežení objektu	1.641.662,-
• z toho služby pro exponáty	37.346,-
• z toho ostatní služby	1.762.902,-
• z toho inzerce	17.518,-
• z toho stočné	111.213,-
• z toho katalogy	339.750,-
• z toho tisk	122.876,-
• z toho PC	9.950,-
• z toho expozice	11.076,-
• z toho semináře	64.539,-
• atd.	

Mzdy celkem	17.466.397,-Kč
• z toho mzdy	16.033.857,-
• z toho civilní služba	196.355,-
• z toho OON	1.128.767,-

• z toho autorské honoráře	107.418,-
• atd.	
Pojištění celkem	5.612.746,-Kč
• z toho pojištění SP	4.358.305,-
• z toho pojištění ZP	1.254.441,-
Ostatní sociální náklady celkem	1.917.967,-Kč
• z toho soc. nákl. na civil. službu	1.568.389,-
• atd.	
Příspěvek na stravu	541.737,-Kč
Tržby celkem	7.615.756,-Kč
• z toho vstupné	5.992.524,-
• z toho pronájem	417.340,-
• z toho pronájem bytů a park.	29.582,-
• z toho za zápůjčky exponátů	402.913,-
• z toho za posudky	137.500,-
• atd.	
Tržby za katalogy a publikace	59.909,-Kč
Tržby za prodané zboží NTM	79.804,-Kč
Provozní dotace celkem	31.264.394,-Kč

Nemovitosti

V roce 2001 mělo NTM právo užívání k těmto následujícím nemovitostem:

- Hlavní budova NTM, Kostelní 42, Praha 7 - Letná
- Depozitární areál, Čelákovice - Záluží, okr. Praha - východ
- Skladový objekt, Stehelčevy, okr. Kladno
- Depozitární objekt Hřešihlavy, okr. Rokycany
- Rekreační objekt Vítkovice v Krkonoších, okr. Semily

V roce 2001 mělo NTM v užívání následující nemovitost cizích vlastníků:

- Depozitář/odd.architektury a stavitelství, Invalidovna, Praha 8 – Karlín

Na všech nemovitostech byly prováděny vzhledem k trvalému nedostatku finančních prostředků jen některé běžné údržbové práce, a to ve zcela minimálním rozsahu bez ohledu na skutečné potřeby. Zcela jednoznačně se začíná projevovat nezadržitelné chátrání nemovitostí, které se nacházejí už tak v dost špatném stavu.

Zcela zásadní a pozitivní změnu v oblasti rekonstrukce hlavní budovy, rozvoje depozitárního areálu Čelákovice a vyklizení objektů Invalidovna a Hřešihlavy je možné očekávat v období do roku 2005. V května 2001 bylo ze strany MK ČR potvrzeno přidělení účelových investičních dotací na částečnou rekonstrukci hlavní budovy ve výši 85 mil. Kč a na výstavbu depozitárního objektu v Čelákovících ve výši 87 mil. Kč.

Přípravné práce byly zahájeny neprodleně. Výstavba depozitárního objektu Čelákovice je z hlediska projektových prací připravována již od roku 2000. V uplynulém roce tak došlo k dokončení a schválení objemové studie a zahájení činností souvisejících se získáním územního rozhodnutí a stavebního povolení. Kromě toho proběhlo výběrové řízení na inženýrskou firmu - tzv. manažera projektu. Byla vybrána firma STIS, a to jak pro Čelákovice, tak pro částečnou rekonstrukci hlavní budovy.

U hlavní budovy byl stav přípravných prací do okamžiku přidělení dotace s ohledem na nedostatek provozních prostředků nulový. V součinnosti s manažerem projektu byl stanoven předběžný rozsah rekonstrukčních prací a připravena tři výběrová řízení: na projektanta, posouzení technického stavu budovy a digitální zaměření.

9) RŮZNÉ

Pozitiva roku 2001

- potvrzení přidělu mimořádných investičních dotací na částečnou rekonstrukci hlavní budovy a výstavby depozitárního objektu Čelákovice;
- stálý postup konsolidace sbírek;
- získání institucionálních prostředků pro rozvoj vědecké práce na 5 let na základě předložené koncepce NTM.

Negativa roku 2001

- nedostatek vlastních finančních prostředků na nákup sbírek a akvizice knižních fondů;
- nedostatek finančních prostředků na konzervaci a renovaci sbírek;
- nedostatek finančních prostředků na vybavení stávajících depozitářů a pracovišť potřebnou technikou;
- nedostatek finančních prostředků na repasi stávajících expozic;
- nedostatečné profinancování muzea z hlediska provozních potřeb;
- za neúnosný je nutno považovat vývoj reálných mezd. Tato situace způsobuje trvalou hrozbu odchodu řady odborných pracovníků všech profesí a následně nemožnost získat odpovídající a kvalitní náhradu.

Mimořádně závažný problém, jehož neřešení velmi negativně ovlivní činnost muzea v následujícím období

NTM ukončilo hospodaření roku 2001 s účetní ztrátou ve výši 0,23 mil. Kč, a to za situace, kdy se v provozních nákladech věcného charakteru oproti roku 2000 podařilo ušetřit částku větší než 2,5 mil. Kč. Jediný nárůst nákladů (2,47 mil. Kč) byl ve mzdové oblasti,

který vznikl zejména navýšením tarifních platů v lednu 2001 a dále snahou růstu mezd, které jsou dlouhodobě hluboko pod celostátním průměrem.

Celková provozní dotace (včetně grantů a účelových dotací) byla ve srovnání s rokem 2000 nižší o 0,63 mil. Kč. Vývoj ročních dotací trvale stagnuje a nerespektuje inflační trendy. S ohledem na nárůst tarifních mezd od ledna 2001 došlo v rámci celkového objemu roční provozní dotace pouze k přesunu prostředků z věcných do mzdových nákladů. Po oddělení účelových dotací na granty a další projekty zbyla na zajišťování běžného celoročního provozu v oblasti věcných nákladů částka 5,6 mil. Kč, tj. měsíčně 0,4 mil. Kč (jenom pro ilustraci: průměrné měsíční náklady na elektřinu, teplo, plyn, vodu, stočné, PHM, telefony, poštovné, ostrahu a úklid představují částku 0,57 mil. Kč).

Z toho jednoznačně vyplývá, že finanční dotace již nepokrývá ani zcela základní a nezbytné provozní náklady muzea. Tento rozdíl musí být vyrovnáván z ostatních příjmů muzea. Jejich hlavní část tvoří příjem ze vstupného, který v uplynulém roce byl 5,99 mil. Kč, průměrná měsíční tržba je 0,49 mil. Kč. Z toho vyplývá, že na veškerý ostatní provoz muzea (údržba a rekonstrukce nemovitostí, renovace a konzervace exponátů, nákup exponátů a doplňování knižního fondu, údržba a rekonstrukce expozic, výstavní činnost, cestovní náklady, propagace, nákup technického vybavení, publikační činnost atd.) zbývá měsíčně částka cca 0,4 mil.Kč. NTM má ještě další významnou složku příjmů, kterou představuje pronájem nemovitostí v dlouhodobě nasmlouvaném ročním objemu více než 2 mil.Kč. V prvním pololetí roku 2001 však byly tyto příjmy odváděny v souladu se zákonem č. 218/2000 Sb.

Závěrem konstatujeme, že stav NTM z hlediska financování běžného provozu je nutno považovat za zcela neudržitelný a kritický. Maximální snaha o dosažení vyrovnaného hospodářského výsledku v roce 2002 bude ještě více a dramaticky paralyzovat obvyklé činnosti, které je nutno považovat za hlavní poslání NTM.

V Praze dne 28. ledna 2002

**Ing. Ivo Janoušek, CSc., FEng.
generální ředitel**